

VAIMSE ARENGU PEETUSEGA LASTE INTELLEKTUAALSE TEGEVUSE ISEÄRASUSTE HINDAMISE VÕIMALUSEST

Ellu Eik, Kiira Järv

Töös on uuritud vaimse arengu peetusega laste ja normaalse arenguga laste intellektuaalse tegevuse iseärasusi ning nende hindamise võimalusi. Selleks on kasutatud erinevaid psüühilisi funktsioone mõõtvate testide komplekti, mis koosneb 8 alltestist. Uuritud lapsed olid 9 – 10 aastat vanad. Saadud tulemused lubavad öelda, et kasutatud test võimaldab mitmekülgset välja tuua vaimse arengu peetusega laste intellektuaalse tegevuse iseärasusi ning eristada vaimse arengu peetust normist.

Koos suure õpilaste arvuga koolide ja eriti suurte klassikollektiivide ilmumisega meie koolidesse on järjest suuremaks probleemiks muutunud laste õppimiskeskkond, edasijõudmatus koolis. Vaimse alaarenguga (debiilsetele) lastele on loodud abikoolid, kus neil on võimalik omandada õppematerjali oluliselt vähendatud programmi järgi ning spetsiaalse metoodika abil. Koolis on aga veel terve hulk lapsi, kes samuti jõuavad halvasti edasi, kuid tegelikult on siiski võimelised omandama üldkooli programmi juhul, kui klassikollektiiv on väiksem ja rohkem on võimalik töötada individuaalselt.

Viimastel aastakümnetel on seda lastekontingenti mitmeti uuritud, peamiselt meditsiinilisest ja pedagoogilisest aspektist. On selgunud, et neil lastel on palju erijooni võrreldes vaimset alaarenenud ja tervete lastega. Samuti erinevad need lapsed ka üksteisest küllaltki palju, millest tuleneb konkreetse lapse võimete ja kogu tema isiksuse hindamise keerulisus ja suur vajadus läheneda talle individuaalselt.

Niisugune vaimse arengu hälbe ilming, mis on selgelt eristatav oligofreeniast (debiilsusest) ja normaalse vaimse arengu tasemest, on psühhiaatrias tuntud vaimse arengu peetusena (pidurdumisena) ja esineb psüühikahäirete rahvusvahelises klassifikatsioonis sifri all 315.6.

Vaimse arengu peetusega (edaspidi lühendatult VAP) laste kohta on tehtud küllaltki palju uurimusi, kus on välja toodud nende psüühilise tegevuse, võimete ja arengu iseärasusi. On esile tõstetud järgmisi VAP laste iseärasusi: kiire väsimine vaimset pinget nõudvate tegevuste juures; õppimiskeskkond tavalises koolis, kuid head tulemused eritingimustes õpetamisel; teadmiste taseme mittevastavus eakoha-

sele; raskused omandamisel; tunnetustegevuse arengu pidurdumine; emotsionaal-tahtelise sfääri ebaküpsus; kõne alaareng jne. [Абрамов, 1974; Вайзман, 1971; Дубинска, 1980; Лебединская (ред.), 1982; Менчинская, 1989; Психиатрия, 1983, Селецкий, 1987].

Vaimse arengu peetuse diagnoosimisega ja koolis ebaedukate laste kooliküsimuse lahendamise tegevatele isikutele langeb seega üsnagi suur vastutus: on vaja õigeaegselt avastada ja täpselt diagnoosida arenguhäire ning seega võimaldada lapsele soodsad arengutingimused, paigutades ta õppima vastavalt arenguhäire iseärasustele kas abi- või tasanduskooli (meie praeguse koolisüsteemi puhul). Nimetatud ülesande täitmisele on kaasatud mitmete erialade spetsialistid, kelle seas peaks olema oluline koht psühholoogil. Temal teadagi oleks niisuguseks tööks vaja kasutada adekvaatset mõõtmisvahendit, eriti siis, kui puuduvad rikkalikud isiklikud kogemused selles valdkonnas.

Käesoleva töö eesmärgiks ongi selgitada erisuguseid psüühilisi funktsioone mõõtivate testide komplekti kasutamiskõlblikkust laste vaimse arengu taseme hindamisel, võrreldes tulemusi üldkooli ja vaimse arengu peetusega laste kooli (nn. tasanduskooli e. edaspidises tekstis VAPkooli) õpilastel.

Uuriti 50 üldkooli ja 50 VAPkooli 9 – 10-aastast last. Üldkooli uuritavad olid kõik Pärnu ja Tallinna koolide õpilased. VAPkooli uuritavad õppisid Pärnu, Tallinna ja Haapsalu tasanduskoolides või -klassides. Õpilasi testiti aastatel 1987 – 1990, kevadsemestril.

Kasutatud meetodika

Kasutatud testikomplekt sisaldab 8 alltesti, mis mõõdavad erisuguseid psüühilisi funktsioone. Testi on koostanud Tartu Psühhiaatriakliiniku psühholoogid, kes on seda ka aastaid laste vaimse arengu taseme hindamisel kasutanud. Testide valikul on lähtutud intellektuaalse tegevuse edukuse aluseks olevatest psüühilistest funktsioonidest (värvi-, kujundi-, struktuuri- ja tervikutaju, tahteline tähelepanu ning selle jaotuse kiirus ja kvaliteet, vahetu ja vahendatud mälu, opereerimine arvudega, abstraktsioon-üldistusvõime jm.). Testiülesanded on küllalt lühikese ja selge instruksiooniga, mis on laste vanust arvestades oluline. Ülesanded on suhteliselt lihtsad ja enamikus ka küllalt kiiresti läbiviidavad, mistõttu peaksid olema koolide ja raviasutuste psühholoogidele hõlpsasti kasutatavad.

Järgnevalt on esitatud alltestide lühikesed kirjeldused.

1. Sifreering. Reastatud arvude kodeerimine vastavalt ülesandes antud koodile. Hinnatakse jõudlust teatud ajavahemiku jooksul. Tulemused võimaldavad hinnata taju, tahtelise tähelepanu omadusi ja vaimset töövõimet.

2. Kraepelini liitmistest. 8 rida arve on trükitud üksteise alla, need tuleb kokku liita. Hinnatakse liitmise jõudlust igas reas 20 s

jooksul, jõudluse dünaamikat ja vigade arvu. Test näitab vaimse tegevuse tempo, töövõime, tähelepanu, elementaarse arvutusoskuse iseärasusi.

3. Arvumälu test. Arvuridade meeldejätmise ja reprodutseerimine nii samas kui vastupidises järjekorras. Arvutatakse mäluindeks.

4. Piktogrammide meeldejätmiseks esitatakse ükshaaval 10 sõna või sõnaühendit. Iga sõna meeldejätmiseks tuleb paberile kujutada midagi selle sõnaga seoses (s.o. sõnad "üles joonistada"). Teatud ajavahemiku järel tuleb sõnad joonistuse abil reprodutseerida. Märgitakse üles joonistuse kohta antud seletused ja reprodutseeritud sõnad. Tulemused võimaldavad hinnata vahendatud mälu, mõistete tähenduse tundmise ning abstraktsioonivõime iseärasusi.

5. Kogani test. Eri kuju ja värvusega kaardikesed tuleb:

- a) valjult loendada;
- b) vastaval tabelil värvi järgi ridadesse laduda, neid samal ajal ka loendades;
- c) samal tabelil kuju järgi ridadesse laduda, samal ajal loendades;
- d) tabelil samal ajal nii värvust kui kuju arvestades ära paigutada, jällegi valjult loendades.

Arvestatakse tegevuse sooritamiseks kulunud aega, seega saadakse 4 arvnäitajat. Tulemused võimaldavad hinnata sensomotoorse tegevuse tempot ja vaimset töövõimet (tähelepanu maht, tähelepanu jaotus- ja ümberlülitusvõime, vastupidavus kestva vaimsele pingele).

6. Kohsi kuubikud. Katseisikule antakse 4 – 16 kuubikut erinevalt värvitud külgedega. Neist tuleb etteantud näidiste järgi kokku panna 7 kujundit. Alustatakse kahest demonstratsioonkujundist. Edasi tuleb kokku panna 4 kujundit neljast kuubikust, 2 kujundit üheksast kuubikust ning 1 kujund kuueteistkümnest kuubikust. Mõõdetakse iga kujundi kokkupanemiseks kulunud aega. Hindamisel arvestatakse ka abistamise vajalikkust ülesande lahendamisel ning abi kasutamise oskust. Lõpptulemus on väljendatav ühe arvnäitajaga. Tulemuste järgi saab hinnata keeruliste elementide struktuuri ja terviku tajumist, tähelepanu kontsentreerimise ja jaotamise võimet, vastuvõtlikkust abi kasutamisel.

7. Mõistete võrdlemine. On antud 16 mõistete paari. Kahte mõistet tuleb omavahel võrrelda, tuues välja nende vahelise sarnasuse ja erinevuse. Hinnatakse üldistusvõime taset, oskust esitada objektide ja nähtuste olulisi tunnuseid. Lõpptulemus on väljendatav ühe arvnäitajaga. Tulemused võimaldavad hinnata eelkõige mõtlemisprotsessi mitmesuguseid iseärasusi.

8. Neljanda liigse eraldamine. On antud 18 pildikaarti, igal kaardil 4 pilti. Kolm neist kuuluvad ühte liiki, neil on mingeid ühiseid tunnuseid, üks on erinev, ei kuulu teiste hulka. Tuleb leida

erinev pilt ning selgitada, mille poolest ülejäänud sarnanevad. Pildi-kombinatsioonid kaartidel erinevad raskusastme poolest — algavad suhteliselt lihtsatest ja lõpevad keerukamatega. Testi lõpptulemus on väljendatav ühe arvnäitajaga.

Tulemused ja nende analüüs

Kõikide alltestide tulemused formaliseeriti juhendite alusel. Samuti arvestati katseisiku sugu, perekonna olemasolu ja selle koosseisu ning õppeedukust. Saadud tulemused allutati dispersioon- ja korrelatsioonanalüüsile.

Edaspidi on tulemused antud alltestide kaupa.

1. **Sifreering.** Hinnati jõudlust 60 sekundi vältel. Arvuliselt olid tulemused järgmised:

	\bar{x}	Me	Mo	Min	Max
Üldkool	18,9	18	18	3,68	12 29
VAPkool	15,9	16	17	3,11	9 23

Ilmnes keskmiste tulemuste statistiliselt oluline erinevus nivool 0,05 ($t = 4,401$).

Korrelatsioonanalüüsil tulid esile järgmised seosed. Mõlema grupi lastel väljendus seos sifreeringu ja Kogani testi vahel (eriti tugevalt värvi järgi ladumise tulemusega), vastavalt $r = -0,599$ (üldkool) ja $r = -0,407$ (VAPkool). Üldkooli lastel väljendus veel seos sifreeringu ning õppeedukuse ja soo vahel, vastavalt $r = 0,428$ ja $r = -0,456$. VAPkooli lastel sellist seost ei ilmnenu.

2. **Kraepelini liitmistest.** Arvuliselt olid tulemused järgmised:

	\bar{x}	Me	Mo	Min	Max
Üldkool	6,97	6,95	7	2,43	2,9 14,1
VAPkool	4,38	3,9	3	1,69	2,3 9,7

Ilmnes keskmiste tulemuste statistiliselt oluline erinevus nivool 0,05 ($t = 6,173$).

Korrelatsioonanalüüsil tulid esile järgmised seosed. Üldkooli lastel ilmnes märkimisväärne tulemuste ühesuunaline seos sifreeringu ja Kogani testi värvi ning värvi-kuju järgi ladumisega, vastavalt $r = 0,494$, $r = -0,452$ ja $r = -0,428$. Samuti oli täheldatav seos arumäluga, vastavalt $r = 0,413$. Üldse võib näha liitmistesti tulemuste seoseid nii tähelepanu ja kiirust mõõtvate testide tulemustega kui ka mõistete võrdlemisega, s.o. üldistusvõime taset peegeldava testi tulemusega $r = 0,348$). Märgatav on seos õppeedukusega ($r = 0,367$). Seoses sooga ilmnes, et tüdrukute tulemused olid poiste omadest paremad.

VAPkooli lastel sellist hulka seoseid liitmistesti ja teiste testide tulemuste vahel ei ilmnenud, märkimisväärsed olid seosed värvi-kuju järgi ladumisega ($r = 0,348$) ja õppeedukusega ($r = 0,305$), mõningane seos värvi järgi ladumisega. Puudus seos sifreeringutesti tulemusega, mis üldkooli lastel oli märgatav.

Üldkooli lastel oli liitmistesti käigus tehtud vigade arv negatiivses seoses liitmistesti enese tulemustega ($r = 0,387$), seega — mida väiksem jõudlus, seda rohkem vigu. Samuti ilmnis mõningane positiivne seos kaartide värvi-kuju järgi ladumisega ($r = 0,296$), seega — mida madalam tähelepanu jaotusvõime ja kiirus ning vastupidavus pingele, seda rohkem vigu. Ilmnis ka negatiivne seos õppeedukusega.

VAPkooli lastel nii selgeid seoseid liitmistesti vigade arvu ja teiste tulemuste vahel ei ilmnenud.

3. Arvumälu test. Arvuliselt olid tulemused järgmised:

	\bar{x}	Me	Mo		Min	Max
Üldkool	9,1	9	10	1,35	7	12,5
VAPkool	7,56	7,5	7,5	0,99	5	10

Ilmnis keskmiste tulemuste statistiliselt oluline erinevus nivool 0,05 ($t = 6,493$).

Korrelatsioonanalüüsil ilmnisid järgmised seosed. Üldkooli lastel tuli esile märkimisväärne seos liitmistesti jõudluse ($r = 0,413$), värvi järgi ladumise ($r = -0,361$) ja õppeedukusega ($r = 0,322$).

VAPkooli lastel ilmnis siin märgatav seos mõistete võrdlemise ($r = 0,304$) ja neljanda liigse eraldamise ($r = 0,413$) tulemustega.

4. Piktogramm. Arvuliselt olid tulemused järgmised:

	\bar{x}	Me	Mo		Min	Max
Üldkool	20,2	20,5	12	6,38	10	35
VAPkool	17,0	16,5	17	5,63	9	34

Ilmnis keskmiste tulemuste statistiliselt oluline erinevus nivool 0,05 ($t = 2,659$).

Korrelatsioonanalüüsil ilmnis, et piktogramm oli tunduvalt vähem seoseid teiste testidega kui eespoolkirjeldatud. Vaid VAPkooli lastel oli positiivne seos värvi-kuju järgi ladumisega, seega paremale tulemusele piktogrammis vastas aeglasem tempo ladumisel ($r = 0,319$). Samuti ilmnis seos mõistete võrdlemise tulemustega ($r = 0,329$), mis on ka arusaadav, kuna mõlemad mõõdavad sama parameetrit, s.o. üldistus- ja abstraktsioonivõime taset.

5. Kogani test. Arvuliselt olid tulemused järgmised:

		\bar{x}	Me	Mo		Min	Max
Loend.	Üldkool	42,7	40	38	9,88	25	67
	VAPkool	49,8	45,5	38	13,19	32	83
Värv	Üldkool	89,3	90	94	17,9	61	144
	VAPkool	103,9	101	84	23,03	55	166
Kuju	Üldkool	116,5	115	110	21,66	86	185
	VAPkool	145,9	149,5	150	26,4	99	211
Värv ja kuju	Üldkool	194,1	180	158	43,91	129	302
	VAPkool	241,1	239	216	49,58	156	352

Ilmnes keskmiste tulemuste statistiliselt oluline erinevus kõigi 4 ülesande puhul nivool 0,05.

Korrelatsioonanalüüsil tulid esile järgmised seosed. Mõlemal lastegrupil ilmnes tugev seos šifreeringu ja liitmistestiga, ka õppe- edukusega (negatiivne seos). Tugevamaid seoseid andis värvi järgi ladumine. Rohkem oli seos õppeedukusega väljendunud värvi-kuju järgi ladumisel. Üldkooli õpilastel ilmnes ka värvi ja värvi-kuju järgi ladumise positiivne seos sooga, tüdrukute tulemused olid keskmiselt paremad (vastavalt $r = 0,445$ ja $r = 0,367$).

6. Kohsi kuubikud. Arvuliselt olid tulemused järgmised:

	\bar{x}	Me	Mo		Min	Max
Üldkool	20,6	20	26	5,11	10	37
VAPkool	15,9	15	12	4,89	8	27

Ilmnes keskmiste tulemuste statistiliselt oluline erinevus nivool 0,05 ($t = 4,755$).

Testitulemuste korrelatsioonanalüüsil selgus, et nii nagu pikto- grammitest, on ka Kohsi kuubikute test rakendatud testikomplektis suhteliselt iseseisev, kuna on vähe selgeid seoseid teiste testide tulemustega. Vaid üldkooli lastel ilmnes seos Kogani testi kuju järgi ladumise alatestiga ($r = -0,324$) ning neljanda liigse eristamisega ($r = 0,340$). VAPkooli lastel ilmnes kõige selgemalt seos perekonna koosseisu ja olemasolu ning Kohsi kuubikute testi tulemuse vahel: lastekodulastel õnnestus kujundite kokkupanek kuubikutest üldkooli lastest halvemini ($r = 0,340$).

7. Mõistete võrdlemine. Arvuliselt olid tulemused järgmised:

	\bar{x}	Me	Mo		Min	Max
Üldkool	21,9	22	23	6,62	11	37
VAPkool	13,6	12,5	10	6,32	2	32

Ilmnes keskmiste tulemuste erinevus nivool 0,005 ($t = 6,379$).

Korrelatsioonanalüüsil selgus, et VAPkooli lastel olid mõiste- te võrdlemise tulemused rohkem seotud teiste testide tulemustega.

Kõige rohkem oli väljendunud seos neljanda liigse eristamisega ($r = 0,384$), ka piktogrammitlestiga ($r = 0,326$). VAPkooli laste tulemustel ilmnis tähelepanuväärne seos ka arvumälutesti $r = 0,304$) ja liitmistesti ($r = 0,287$) tulemustega. Üldkooli lastel avaldusid üldjoontes needsamad seosed, kusjuures arvestatavad ei olnud seosed arvumälutesti ja piktogrammidega. Huvitav on märkida erinevusi kahe lastekontingendi vahel ka seoses soo, vanuse ja õppeedukusega: VAPkooli lastel avaldus selgemini seos sooga ($r = 0,425$), poiste tulemused olid veidi paremad. Üldkooli lastel aga ilmnis seos vanusega ($r = 0,306$) ja õppeedukusega ($r = 0,327$).

Mõistete võrdlemisel kasutatavast 16 mõistepaarist olid lastele raskeimad *hommik-õhtu*, *nälg-janu*, *jutustus-laul*, VAPkooli lastel veel ka *kuld-hõbe*, *vihm-lumi*, *piim-vesi*. Rohkem probleeme tekitas sarnasuste leidmine, jällegi eriti VAPkooli lastele, kellest mõnel oli raskusi sarnasuste leidmisega üldse, mõistete *sarnasus-erinevus* tähenduse mõistmisega. Mõlematele lastekontingentidele oli omane taseme ebaühtlus selle alltesti täitmisel: võrdlemisel kasutati läbisegi nii üldmõisteid, üldistamist objektide ja nähtuste omaduste ja funktsiooni tasemel kui ka väliseid konkreetseid tunnuseid.

8. Neljanda liigse eraldamine. Arvuliselt olid tulemused järgmised:

	\bar{x}	Me	Mo	Min	Max	
Üldkool	16,6	17	17	1,32	13	18
VAPkool	15,8	16	17	1,87	11	18

Ilmnes keskmiste tulemuste statistiliselt oluline erinevus nivool 0,05 ($t = 2,474$).

Korrelatsioonanalüüsil selgus, et mõlema lastegrupi selle testi tulemuste seosed teiste testide tulemustega olid küllaltki erinevad. Ühine oli seos teise üldistusvõimet peegeldava alltestiga — mõistete võrdlemisega (vastavalt üldkooli $r = 0,355$ ja VAPkooli $r = 0,384$). Üldkooli tulemustel ilmnis seos Kogani testi kuju järgi ladumisega ($r = -0,369$) ja värvi-kuju järgi ladumisega $r = -0,379$). VAPkooli lastel see seos puudus. Samas ilmnis neil aga seos vanuse ($r = 0,387$) ja arvumälu testiga ($r = 0,413$), mis üldkooli lastel puudus. Ka selle testi vastustes ilmnis küllaltki suur ebaühtlus, mis oli jällegi rohkem väljendunud VAPkooli lastel. Rohkem eksimisi tuli ette viimaste, s.o. raskemate pildikaartide puhul.

Kokkuvõte ja järeldused

Käesoleva töö tulemused toovad seega küllaltki selgelt esile erinevuse vaimse arengu peetusega laste ja normaalselt arenenud laste intellektuaalses tegevuses. Tulemuste keskmisi võrreldes selgus, et

suurimad erinevused on arvamälu testi, mõistete võrdlemise, Kraepelini liitmistesti ja Kogani testi kuju järgi ladumise tulemustes. Vähi-
mad erinevused ilmsesid aga neljanda liigse eristamisel, liitmistesti
vigade arvus ja piktogrammide tulemustes.

Korrelatsioonanalüüsi tulemuste põhjal võib öelda, et mõlema
lastekontingendi puhul on märkimisväärsed seosed ühelt poolt šif-
reeringu, Kogani testi ja Kraepelini liitmistesti vahel ning teiselt
poolt mõistete võrdlemise ja neljanda liigse eristamise vahel. Selles
testikompleksis jäid suhteliselt eraldiseisvateks piktogrammide test ja
Kohsi kuubikute test. Seega annavad ühesuunalisi tulemusi sensomo-
toorse tegevuse tempot, taju ja tähelepanu iseärasusi ning psüühilist
vastupidavust mõõtvad testid ning üldistus- ja abstraktsioonivõimet
mõõtvad testid. Vaadeldes testi tulemuste seoseid laste sooga, ilmses,
et üldkooli tüdrukutel on poiste ees edumaa tähelepanu mahus, tähe-
lepanu jaotus- ja ümberlülitumisvõimes, psüühilise tegevuse tempos
ja lihtsate arvutusvilumuste kujunemises. Vaimse arengu peetusega
lastel sedalaadi seost ei ilmne, täheldatav on nende grupis vaid poiste
suhteliselt parem üldistusvõime tase.

Üldkooli laste testitulemuste ja perekonna vahelisi seoseid antud
töös ei ilmsnenud, küll aga võis VAPkooli lastel täheldada perekonna
puudumise ebasoodsat mõju osa ja terviku ning struktuuri seoste
tajule, analüüsi-sünteesi tasakaalule. Analüüsides õppeedukuse ja
testitulemuste vahelisi seoseid, võib öelda, et hea õppeedukuse kuju-
nemises on 9 – 10-aastastel lastel küllaltki oluline koht sensomotoor-
se tegevuse tempol ning tähelepanu omadustel (maht, keskendumis-
ning ümberlülitumis- ja jaotusvõime).

Mis puutub aga kasutatud testikomplekti tervikuna, siis võib
käesoleva töö tulemuste põhjal soovitada seda kasutamiseks väheste
kogemustega lastepsühholoogidele, et hõlbustada nende tööd vaim-
se arengu taseme hindamisel ning vaimse arengu peetusega laste
väljaselgitamisel.

KIRJANDUS

- Абрамков Д.В.** О проблеме диагностики интеллектуального развития
// Вопросы диагностики психического развития. Таллинн, 1974. С.
5 – 7.
- Вайзман Н.П.** К вопросу дифференциальной диагностики олигофре-
нии и задержек развития // Дети с временными задержками раз-
вития / Под ред. Власовой, Певзнер. М., 1971. С. 102 – 109.
- Дубинска А.В., Плуге В.Я.** Диагностическое значение наиболее
часто встречающихся клинических проявлений задержки психиче-
ского развития у детей // Диагностика интеллектуального разви-
тия учащихся. Рига, 1980.

- Актуальные проблемы диагностики задержки психического развития детей / Под ред. К.С. Лебединской. М., 1982. С. 5 - 19.
- Менчинская Н.А. Проблемы учения и умственного развития школьника. М., 1989. С. 66 - 93, 182 - 192.
- Психиатрия детского возраста: Учебно-методическое пособие. Л., 1983. С. 37 - 45.
- Селецкий А.И. Психопатология детского возраста. Киев, 1987. С. 11 - 14, 57 - 60, 224 - 230.

О ВОЗМОЖНОСТИ ОЦЕНКИ ОСОБЕННОСТЕЙ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ, ОТСТАЮЩИХ В УМСТВЕННОМ РАЗВИТИИ

Э. Эйк, К. Ярв
Резюме

В работе исследовались особенности интеллектуальной деятельности детей с отставанием в умственном развитии и детей, развивающихся нормально, а также рассматривались возможности оценки этих особенностей. С этой целью использовался комплект тестов, измеряющих различные психические функции, состоящий из восьми подтестов. Возраст исследуемых детей составлял 9 - 10 лет. Полученные результаты подтверждают, что используемый тест позволяет вывести особенности интеллектуальной деятельности детей с отставанием в умственном развитии, а также выявились факторы отставания в интеллектуальном развитии от нормы.

POSSIBILITIES OF ASSESSING THE SPECIFIC FEATURES OF THE INTELLECTUAL ACTIVITY OF MENTALLY HANDICAPPED CHILDREN

E. Eik, K. Järv
Summary

This study examines the possibilities of assessing the specific features of the intellectual activity of children with mental handicaps and of those with normal mental development. A set of tests with eight subtests, each measuring a different mental function, was used for the purpose. The children under investigation were nine and ten years old. The results showed that this set of tests distinguishes mental handicap from norm and brings out several specific features of intellectual activity in mentally handicapped children.